

HÖGSKOLAN
DALARNA

Vetenskaplig studie

Varför utför gymnasieungdomar fysisk aktivitet?

Författare: Jenny Eriksson
Handledare: Magnus Knutsson
Termin: Ht 2017
Ämne: Idrott och hälsa med didaktisk inriktning 1
Poäng: 30 hp

Högskolan Dalarna
791 88 Falun
Sweden
Tel 023-77 80 00

Innehåll

Innehåll.....	2
Inledning.....	3
Syfte	3
Litteraturgenomgång	4
Habitus	4
Kroppsövningskulturens logiker	4
Kön och Genus	5
Metod	5
Resultat.....	7
Diskussion	9
Referenser.....	11
Bilagor.....	12

Inledning

Läroplanen beskriver att idrottsämnet syftar att skapa förståelse bland eleverna hur rörelseaktiviteter påverkar människors hälsa (Lgy11: s 83). För att skapa en lärmiljö vilket ger eleverna möjlighet att uppnå detta syfte tillsammans med resterande delar av skolämnet känns det centralt för min framtida idrottslärarroll, att förstå vad elever anser viktigt vid fysisk aktivitet. Genom denna undersökning kommer förutbestämda Lars-Magnus Engströms kroppsövningskulturers logiker skapa en teoretisk ram, vilken kan visa elevers olika anledningar till fysisk aktivitet och rörelse. I idrottslärarrollen sker många elevmöten där skolämnet idrott och hälsa uppfattas på extremt olika vis. Att skaffa förståelse kring hur elever uppfattar idrott och hälsa samt fysisk aktivitet, vilket denna undersökning riktar in sig mot, kommer vara en viktig grund för situationer och handlingar i det praktiska yrkeslivet. Denna studie genomfördes vid en högskoleförberedande gymnasieskola i Mellansverige, där 41 elever deltog.

Syfte

Syftet är att utifrån Lars-Magnus Engströms, idrottens meningsskapande logiker, undersöka vad gymnasieungdomar upplever viktigt/inte viktigt vid den generella utövningen av fysisk aktivitet samt om de skiljer sig mellan könen.

Litteraturgenomgång

Habitus

Engström beskriver att habitus definierar de vanor och dispositioner individer bär från tidigare erfarenheter (Engström, 2008: s 323). Denna definition förklaras vara skapad av den franske sociologen Bourdieu och förklarar den fysiologiska egenskapen människan besitter, att lagra erfarenheter från sociokulturella omgivningar vilka avgör hur individer handlar, tänker och förstår sin omvärld (Engström, 2010: s 43). Habitus beskriver inte inlärd kunskap eller förmågor utan denna mänskliga egenskap frambringa en känsla vilken framställer vissa aktiviteter och handlingar mer passande än andra. Engström framhåller därför att kroppen och kroppsövningskulturer värderas utifrån individens bakgrund och samhället denne lever i. Detta skapar förståelse för valen människor gör när de väljer att utföra eller inte utföra olika former av fysisk aktivitet (Engström, 2010: s 41). De vanor vilka individer handlar utifrån påverkas av ålder, social klass och kön (Engström, 2008: s 340). Bourdieus hävdas strida den vanliga föreställningen hur individens handlingar sker utifrån integrering med omgivningen. Habitus beskrivs tvärtom vara en fysisk egenskap människan bär vilket kan vara svårt att undvika (Engström, 2010: s 43-44).

Kroppsövningskulturens logiker

Lars-Magnus Engströms kroppsövningskulturens logiker beskrivs byggas på Bourdieus praktikernas logik. Detta framställs vid ett analysverktyg vilket kan skapa förståelse för individens avståndstagande eller utövande av fysiska aktiviteter (Engström, 2010: s 49). Engström menar att fysiska aktiviteter vanligen kategoriseras till de sportifierade idrottsverksamheterna vilket försvårar förståelsen för individens inställning till olika kroppsövningar. Nedanför sammanfattas Engströms tio logiker vilka beskrivs förklara vad som reglerar individens uppfattningar kring fysiska aktiviteter (Engström, 2010: s 51-52).

Tävling och rangordning beskrivs vara den nuvarande största logiken till antalet utövar vilket består av den organiserade tävlingsidrotten. Aktiva drivs att träna för att kunna mäta sina prestationer i förhållande till konkurrenter. Prestationen inom logiken avgörs utifrån förutbestämda kriterier eller av andras värderingar

Utmaning framhålls vara en logik där individen drivs av eget uppsatt mål och träning för att uppnå det specifika målet. Här sker ingen rangordning mot konkurrenter, däremot är den individuella prestationen mot sig själv central (Engström, 2010: s 57).

Uttryck hävdas vara en logik med fokus kring prestationen, dock i syfte att frambringa uttryck för både utövaren och åskådaren. Kroppen utgör verktyget för estetiskt skapande och konstnärliga uttryck i syfte att utföra en prestation vilken utifrån betraktas vacker (Engström, 2010: s 59).

Fysisk träning är en logik där den mänskliga kroppen liknas vid ett verktyg vilket bör tränas utifrån individanpassade ändamål. Den logik syftar att öka den individuella prestationsförmågan där träningens mätbara resultat är aktivitetens syfte (Engström, 2010: s 61).

Rörelse och koncentration beskrivs fokusera vid att utveckla individens fysiska och psykiska förmåga genom kontinuerlig träning och avslappningsövningar. Logikens praktik gestaltas

vanligtvis genom utvalda rörelser vilka utförs genom stor precision och koncentration (Engström, 2010: s 63).

Färdighetsträning förekommer inom majoriteten av den ordnade tävlingsidrotten där stor fokusering läggs vid motorisk och grenspecifik träning. Logiken återfinns även utanför tävlingsidrotten, exempelvis när barn/ungdomar lär sig cykla och simma (Engström, 2010: s 65).

Lek och rekreation framhävs vara en logik där aktiviteten upplevs roande och lustfylld. Träningens syfte kräver inget annat mål än att få deltagaren engagerad och uppleva en underhållande träningstid (Engström, 2010: s 67).

Naturmöte hävdas vara en logik där aktiviteten syftar skapa en stark naturupplevelse för deltagarna. Avsikten är att individerna får uppleva naturens olika skepnader och samtidigt förflyttar sig fysiskt genom egen kraft (Engström, 2010: s 70).

Rörelse till musik är en logik där aktiviteten värdesätts utifrån upplevelsen av musikens takt och rytm. Här kan individens utförande av rörelse till musik eller rytmik skapa lustfyllda känslor kopplade till vad aktuell musik förmedlar (Engström, 2010: s 71).

Samvaro med djur är den sista logiken vilken innebär att utövaren finner samarbetet med djuren vara den värdefulla upplevelsen. Omtanken och upplevelsen av djurens närvaro framgår viktigt för den fysiska aktiviteten (Engström, 2010: s 72).

Kön och Genus

Idrottsprofessorn Håkan Larsson problematiserar begreppen kön och genus, genom jämförelsen där könet beskriver de biologiska skillnaderna. Denna definition visar inte enbart på skillnaderna utan har även socialt konstruerat olika beteenden bland män och kvinnor, vilka brukar diskuteras genom genusbegreppet. Larsson framhäver vidare att genusordningen skapat en normalitet för respektive kön, vilket påverkar hur vi värderar individer och deras handlingar utifrån det biologiska synsättet (Larsson och Meckbach, 2007: s 235). I förhållande till fysisk aktivitet tillskrivs könen ofta egenskaper, vilka bildar föreställningar kring aktiviteter som tilltalar "flickorna" och "pojkar" mer eller mindre. Larsson gestaltar en vanlig föreställning att "flickorna" inte uppskattar tävlingsmoment vilket "pojkar" gärna gör. Vidare poängteras att dessa föreställningar inte överensstämmer med många forskningsstudier vilket problematiserar diskussioner uppbyggda på liknande utgångspunkter (Larsson och Meckbach, 2007: s 236-237).

Metod

Arbetes syfte ansågs gå att besvara genom en kvantitativ studie. Då studien ämnade undersöka skillnader bland könen, upplevdes en kvalitativ metod riskera att bli subjektiv då ett färre antal individer kunnat generaliserat de biologiska kön dessa ansåg sig representera. Larsson framhäver exempelvis att en kvantitativ analys vanligtvis söker svar på *hur* och att ge ett relativt precist resultat vilket denna studie efterfrågade (Larsson i Engström och Redelius, 2002: s 29-30). Eftersom studien ämnade undersöka hur stor andel av respektive kön upplevde de olika logikerna meningsfulla, uppfattades en kvantitativ metod möjlig. Då formulering av frågor blir avgörande vid kvantitativa studier lades stor vikt vid skapandet av enkäten, då Larsson gestaltar vikten av att deltagarna förstår frågorna på samma vis. Varierar förståelsen bland deltagarna

riskerar en kvantitativ studies resultat att bli missvisande (Larsson i Engström och Redelius, 2002: s 30).

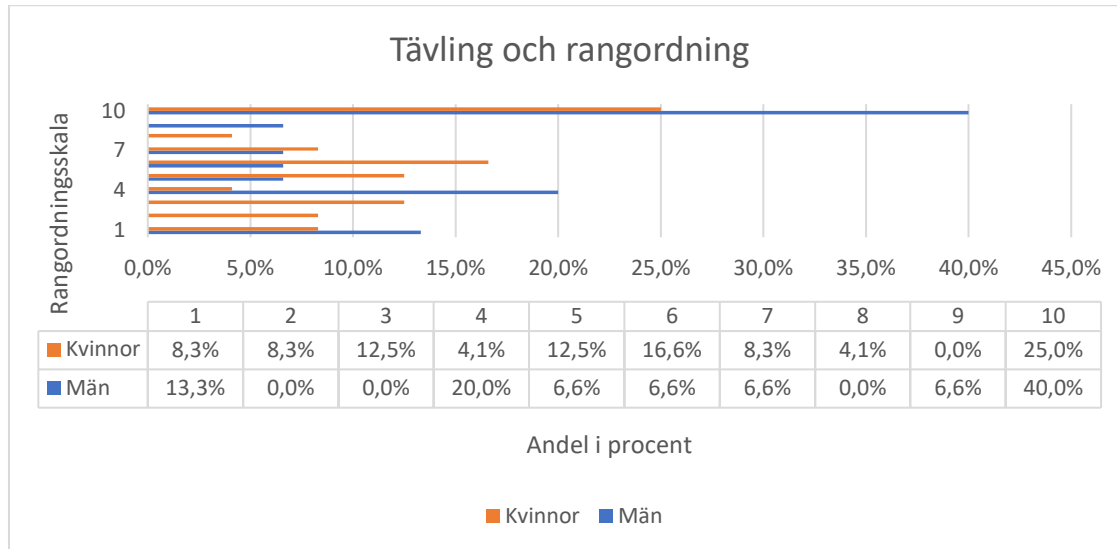
Patel anser det viktigt att inledande frågor i en enkät är neutrala vilket ändå bidrar till studiens viktiga bakgrundsinformation (Patel och Davidson, 2011: s 77). För att uppnå studiens syfte krävdes deltagarnas könsidentitet vilket därmed blev enkätens inledande fråga. Därefter efterfrågades huruvida eleverna uppnår folkhälsomyndighetens rekommendationer för fysisk aktivitet, utifrån målgruppens egen åsikt. Enkätens avslutande fråga var den största, där de meningsskapande logikerna ombads graderas utifrån varför eleverna utför fysisk aktivitet. Om logiken stämde överens med elevernas anledning ombads dem att gradera en hög siffra, där nio var den högsta. Om det tvärtom inte upplevdes vara en viktig anledning graderades logiken med en lägre siffra, där ett var de lägsta och därmed den minst viktiga anledningen. Då enkätens empiri var ämnad att grundlägga kvantitativ analys formulerades fasta svarsalternativ, vilket Patel poängterar vara fördelaktigt för en kvantitativ studies syfte. Vid fråga ett och två användes fem fasta alternativ för antingen-eller och avslutande frågan besvarades genom en graderingsskala (Patel och Davidson, 2011: s 79-80). Frågornas graderade svarsalternativ varierades till grund för att bibehålla elevernas motivation och undvika kontinuerliga svarsmönster (Patel och Davidson, 2011: s 79). Vid utformningen av den avslutande frågan, upplevdes skalan problematiskt att utforma med ord vilket lade grunden för den tiogradiga skalan. Patel gestaltning av centraltendensen, vilken beskrivs driva oss människor att undvika skalors yttersta gränser, låg till grund för ett jämnt antal grader då ett mittenalternativ ej fungerar (Patel och Davidson, 2011: s 81).

Innan studien genomfördes en pilotstudie på tre individer ur målgruppen. Dessa besvarade enkäten och uttryckte sina åsikter kring frågornas utformning. Detta anser Patel är en väsentlig del av en studie, då det är först vid målgruppens reaktion studiens undersökningsfrågor visas vara väl eller mindre väl utformade (Patel och Davidson, 2011: s 86). Efter pilotstudien skapades en utförligare beskrivning av logikerna vid den avslutande frågan, då pilotdeltagarna uttryckte efterfrågan av detta. Frågans beskrivning hade innan pilotstudien minskats utifrån Patels gestaltning kring farorna med långa enkätfrågor (Patel och Davidson, 2011: s 78). Deltagarna vid pilotstudien ansåg dock att enkätens begränsade längd möjliggjorde en utförligare beskrivning av frågan. Övriga frågors utformning behöll den ursprungliga karaktären inför studiens genomförande.

Patel framhäver att deltagarna bör bli informerade om studiens syfte för att det frivilliga deltagandet ska framställas viktigt och värdefullt. Detta beskrivs centralt då varje individ är en viktig del av empirin och behöver därför bli medveten kring detta. Eleverna informerades även om att deltagandet var anonymt samt det tänkta användningsområdet för enkätsvaren, vilket Patel menar kan motivera till medverkanen i studien (Patel och Davidson, 2011: s 74). Vid undersökningstillfället var tre lärare tillfrågade och gett undersökningen tillåtelse att utföras i samband till deras lektionstid. För att kunna besvara frågor och reda ut oklarheter var eleverna i klassrummet när enkäten genomfördes. Då skolan utförde nationella prov vid undersökningstillfället, var klasserna inte fulltaliga. Därför ombads ett mindre antal elever vid uppehållsytor och grupprum att besvara enkäten.

Resultat

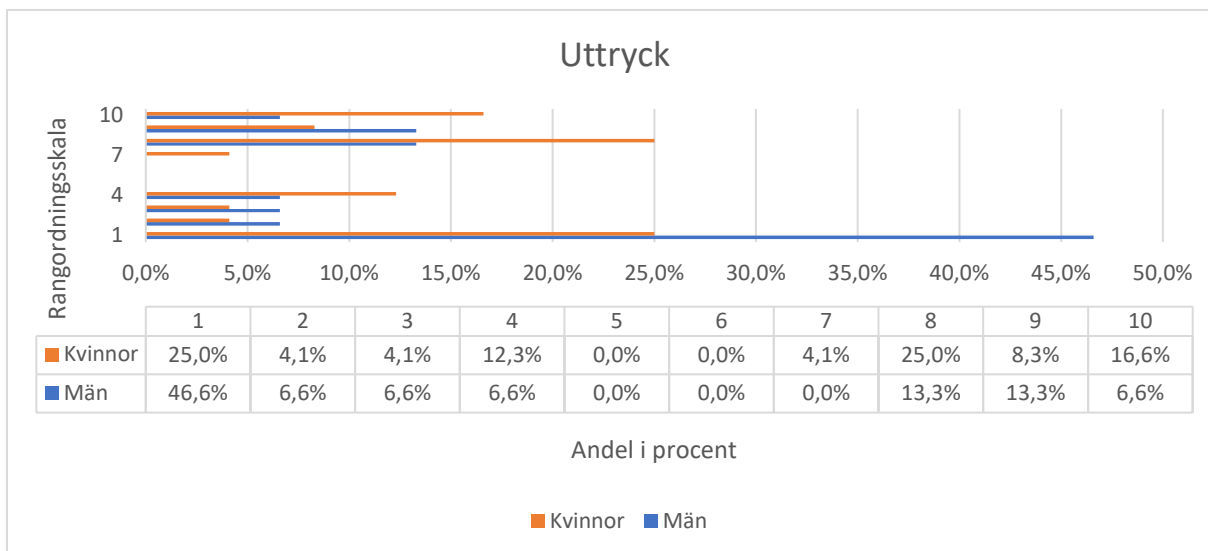
Utifrån arbetets begränsade omfattning och empirin, redovisas resultatet fem av de tio presenterade logikerna. Studien genomfördes vid en gymnasieskola i Mellansverige, där tre klasser besöktes och besvarade studiens enkät. Totalt svarade 41 elever, 16 män vilka utgör 39 % samt 25 kvinnor, 61 % av studiens deltagare.

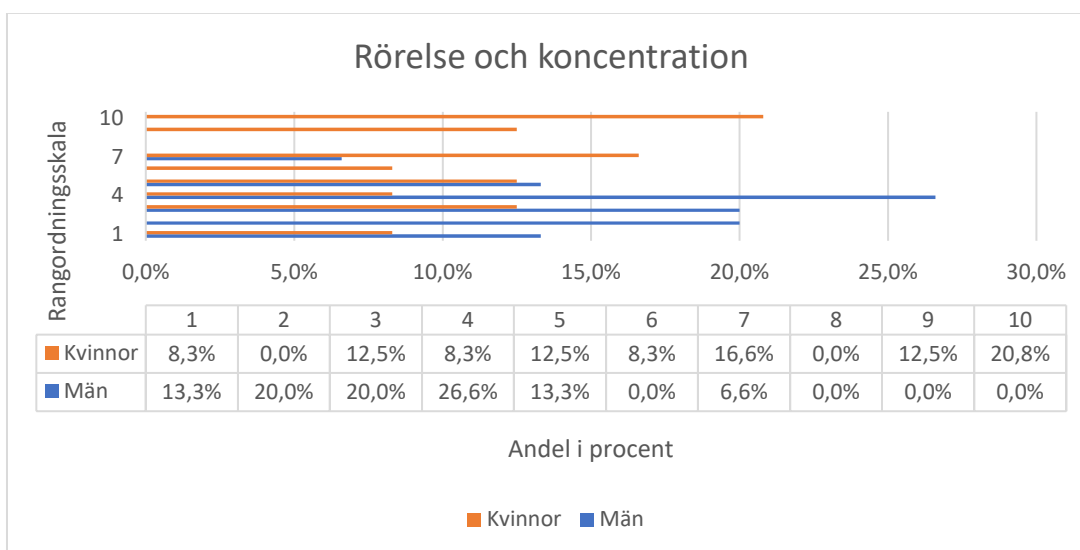
Majoriteten av studiens kvinnor och män värderar tävling och rangordning högst på skalan vilket därmed kan tolkas vara en central del av fysisk aktivitet.¹ Även om störst andel av kvinnorna ansåg logiken vara väldigt viktig, var det 15 % fler av männen vilka värderade logiken högst. 40 % av männen graderade tävling och rangordning vara främst på studiens tiogradiga skala och av kvinnorna var det 25 % vilka graderade logiken högst. Logiken färdighetsträning vilket även vanligen gestaltas i organiserad tävlingsidrott hade den största andelen vid de centrerade delen av skalan.² 59,9 % av männen och 58,2 % av kvinnorna valde att gradera logiken mellan 4 och 7 på den tiogradiga skalan (se bilaga, tabell 6).

¹ Tävling och rangordning beskrivs vara den nuvarande största logiken till antalet utövar vilket består av den organiserade tävlingsidrotten. Aktiva drivs att träna för att kunna mäta sina prestationer i förhållande till konkurrenter. Prestationen inom logiken avgörs utifrån förutbestämda kriterier eller av andras värderingar (Engström, 2010: s 53-54).

² Färdighetsträning förekommer inom majoriteten av den ordnade tävlingsidrotten där stor fokusering läggs vid motorisk och grenspecifik träning. Logiken återfinns även utanför tävlingsidrotten, exempelvis när barn/ungdomar lär sig cykla och simma (Engström, 2010: s 65).

Vid kroppsövningslogiken uttryck var det en tydlig uppdelning mellan värderingsskalans yttersta gränser.³ Av kvinnorna upplevde sammanlagt 33,2 % att logiken inte var viktig för dem då de graderade uttryck mellan 1 och 3 på skalan, samtidigt som 49,9 % graderade logiken bland de tre högsta nivåerna på skalan. Av männen graderade 59,8 % att logiken var mindre viktig, där 46 % graderade den lägst på skalan. Trots detta valde 33,2 % av männen att rangordna logiken bland de tre högsta nivåerna, vilket därmed visar ett segregerat resultat inom båda könskategorierna.

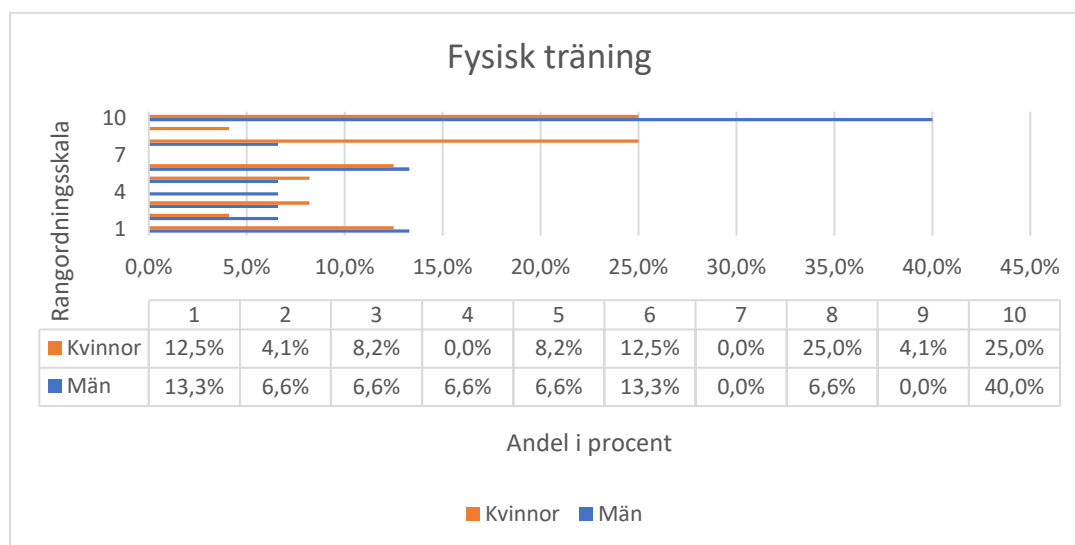

Den logiken vilken segregerade könen åt till störst del var rörelse och koncentration.⁴ Grafen ovan visar att majoriteten av kvinnorna ansåg att den fysiska aktivitetens påverkan på rörlighet och koncentration var en viktig del i varför de utförde fysisk aktivitet. Kvinnorna graderade dock skalan mer övergripande än männen, då bland annat 8,3 % av kvinnorna graderade logiken

³ Uttryck hävdas vara en logik med fokus kring prestationen, dock i syfte att frambringa uttryck för både utövaren och åskådaren. Kroppen utgör verktyget för estetiskt skapande och konstnärliga uttryck i syfte att utföra en prestation vilken utifrån betraktas vacker (Engström, 2010: s 59).

⁴ Rörelse och koncentration beskrivs fokusera vid att utveckla individers fysiska och psykiska förmåga genom kontinuerlig träning och avslappningsövningar. Logikens praktik gestaltas vanligtvis genom utvalda rörelser vilka utförs genom stor precision och koncentration (Engström, 2010: s 63).

med den lägsta nivån. Av männen graderade 93,2 % mellan 1 till 5 på den tiogradiga skalan, vilket därmed visar att logiken inte upplevs viktig vid fysisk aktivitet.

Logiken fysisk träning,⁵ vilken tillsammans med tävling och rangordning är de logiker vilka fått störst andel graderade tiot, vilket därmed visar har stor inverkan på elevernas fysiska aktivitet. 40 % av männen och 25 % av kvinnorna valde att gradera logiken högst på skalan. Trots den stora andelen som värderade fysisk träning högt var det 12,5 % av kvinnorna samt 13,3 % av männen vilka inte ansåg logiken vara viktig och graderade den lägst på skalan.

Diskussion

Den valda metoden vilken applicerades på studien visade sig vara genomförbar. Givetvis hade det varit intressant att undersöka vad ett kvalitativt resultat frambringat, då den kvantitativa metoden ställer stora krav på formuleringen av frågorna. Kraven på utformningen av de undersökande frågorna bildar även risker då eleverna tolkar dessa utifrån sin egen förförståelse och därmed kan förstå frågorna på olika vis. Den utförda pilotstudien framkom väsentlig vid studiens genomförande, då det trots lång förberedelse uppkom frågor vid studiens viktigaste fråga. I efterhand hade pilotstudien kunnat utföras vid ett tidigare skede av arbetsprocessen, samt i ännu större omfattning för att underlätta enkätens utformning. Vid dagen då studien genomfördes var det även nationella prov vid den utvalda skolan och därmed hade verksamheten inte ordinarie nätuppkoppling utan ett provisoriskt. Detta kan ha påverkat undersökningens resultat, då vissa elever inte kunde koppla upp sina datorer och därför tvingades utföra enkäten vid ett senare tillfälle. Här finns ett möjligt bortfall då det inte var möjligt att följa upp huruvida alla tillfrågade besvarade enkäten. Att enkäten utformades i ett webbaserat program berodde på att eleverna hade vana av programmet, vilket ansågs värdefullt vid planeringen av studien.

Vid de meningsskapande logikerna uttryck samt rörelse och koncentration visades relativt stora skillnader. Resultatet för uttryckslogiken kan tolkas vara något många individer bär en klar

⁵ Fysisk träning är en logik där den mänskliga kroppen liknas vid ett verktyg vilket bör tränas utifrån individanpassade ändamål. Den logik syftar att öka den individuella prestationsförmågan där träningens mätbara resultat är aktivitetens syfte (Engström, 2010: s 61).

uppfattning om är viktigt eller inte, vilket talar för det polariserade resultatet. Den distinkta skillnaden bland könen vid logiken rörelse och koncentration, är intressant utifrån ett genusperspektiv. Resultatet visar att kvinnorna i studien upplever rörelse och koncentration vara en viktig del i fysisk aktivitet, vilket män inte gör i likartad utsträckning. Studiens begränsade omfattning omöjliggör större slutsatser kring dessa resultat, samtidigt visar resultatet att logikens väsentlighet skiljer bland könen. Detta bekräftar Engströms resonemang kring att de habitus människor tänker och handlar utifrån påverkas av vår könsidentitet (Engström, 2008: s 340).

Logikerna tävling och rangordning samt fysisk träning, var de logiker vilka störst andel elever graderade viktiga för deras fysiska aktivitet. Resultatet kan jämföras med Engströms beskrivning att tävling och rangordning, vilket vanligtvis beskrivs vara den största logiken till antalet utövare (Engström, 2010: s 53-54). Även om denna studies begränsade omfattning inte kan fastställa större slutsatser, kan den stora andelen vilka anser logiken vara viktig ändå förklaras av de aktiviteter vilka utgör störst del av arenorna för fysisk aktivitet idag. Då tävlingsidrotten är den vanligaste arenan där barn och ungdomar utför rörelse (ibid), är det föga förvånande att denna logik är stor. Engströms förklaring av sociokulturella omgivningar bekräftar även studiens resultat (Engström, 2010: s 43), då idrottens arenor kunnat påverka barn och ungdomar att förstå fysisk aktivitet vara anpassat för miljön där den organiserade tävlingsidrotten vanligtvis utförs. Vid en första granskning av logiken tävling och rangordning, kan resultatet tolkas stämma väl överens med de konstruerade sanningarna vilka Larsson framhäver vanliga (Larsson och Meckbach, 2007: s 236-237), då det var 15 % fler män än kvinnor vilka graderat tävling och rangordning högst. Dock visar resultatet att även störst andel kvinnor valde att gradera logiken högst på den tiogradiga skalan, vilket säger emot Larssons gestaltning där "flickorna" inte uppskattar tävlingsmomenten. Den större andel män, 13,3 %, vilka i jämförelse med 8,3 % kvinnor som graderade tävling och rangordning lägst motsäger även det den normativa sanningen att män uppskattar tävlingsmoment mer än kvinnor (ibid). Detta bevisar det centralt att ha ett kritiskt förhållningssätt till de normativa sanningarna och inte anpassa sin lärarroll utifrån de generella normerna.

Referenser

Engström, Lars-Magnus (2008) 'Who is physically active? Cultural capital and sports participation from adolescence to middle age—a 38-year follow-up study', Physical Education & Sport Pedagogy, pdf Högskolan Dalarna

Engström, Lars-Magnus (2014) Smak för motion – fysisk aktivitet som livsstil och social markör. Stockholm: Liber AB.

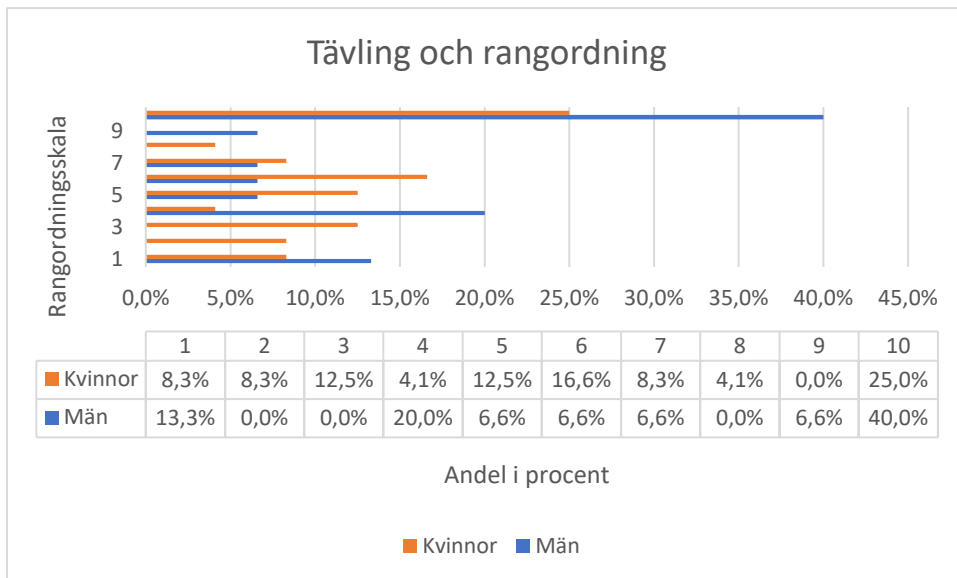
Engström, Lars-Magnus och Redelius, Karin (2002) *Pedagogiska perspektiv på idrott*. Pdf Högskolan Dalarna.

Larsson, Håkan och Meckbach, Jane (2007) *Idrottsdidaktiska utmaningar*. Stockholm: Liber AB.

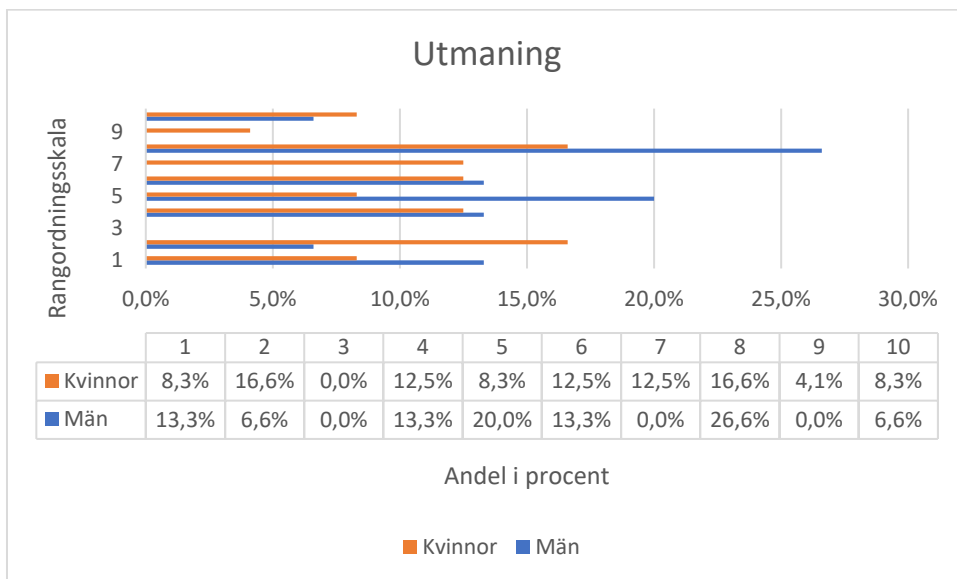
Patel, Runa och Davidson, Bo (2012) *Forskningsmetodikens grunder. Att planera genomföra och rapportera en undersökning*. Studentlitteratur AB, Lund.

Bilagor

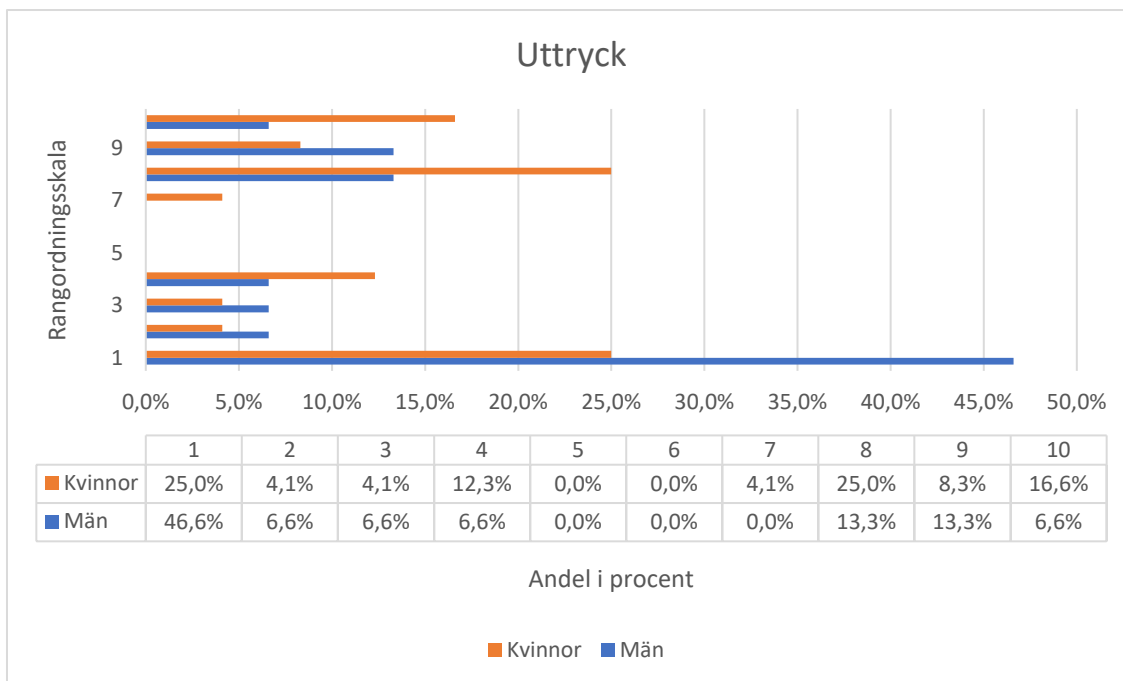
Tabell 1

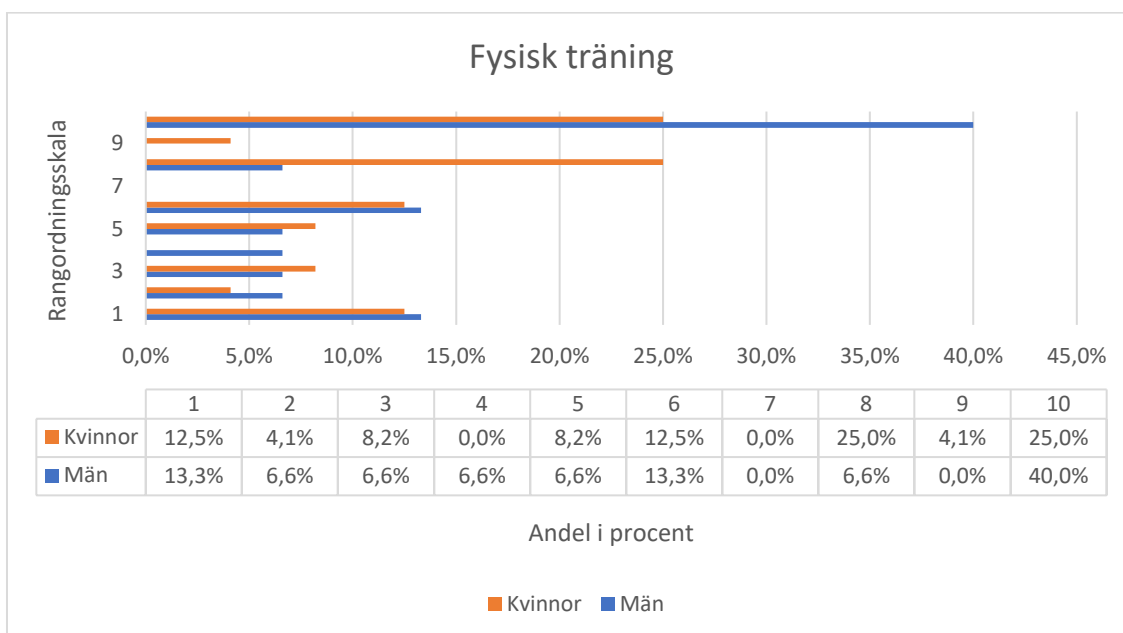
Tabell 2

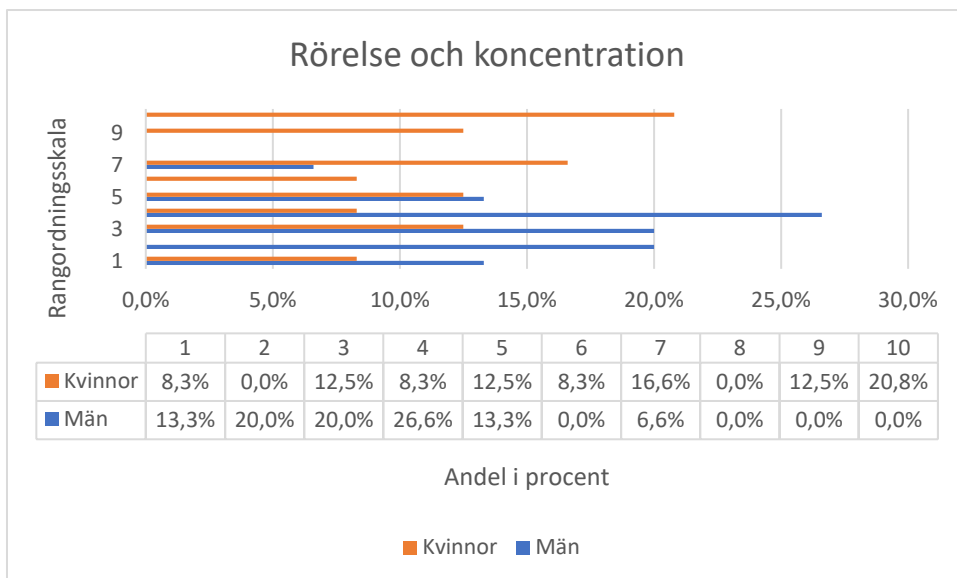
Tabell 3

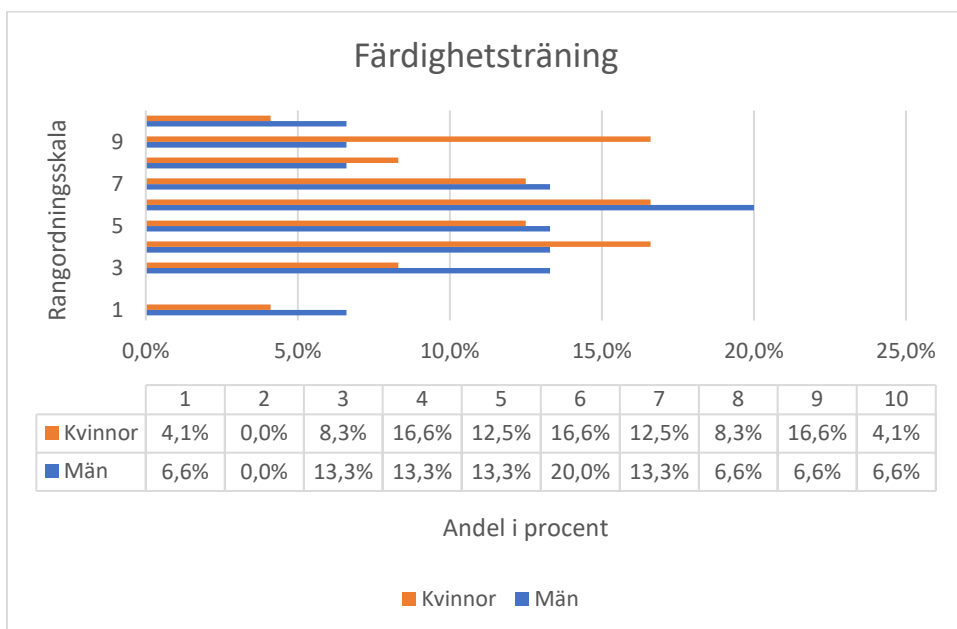
Tabell 4

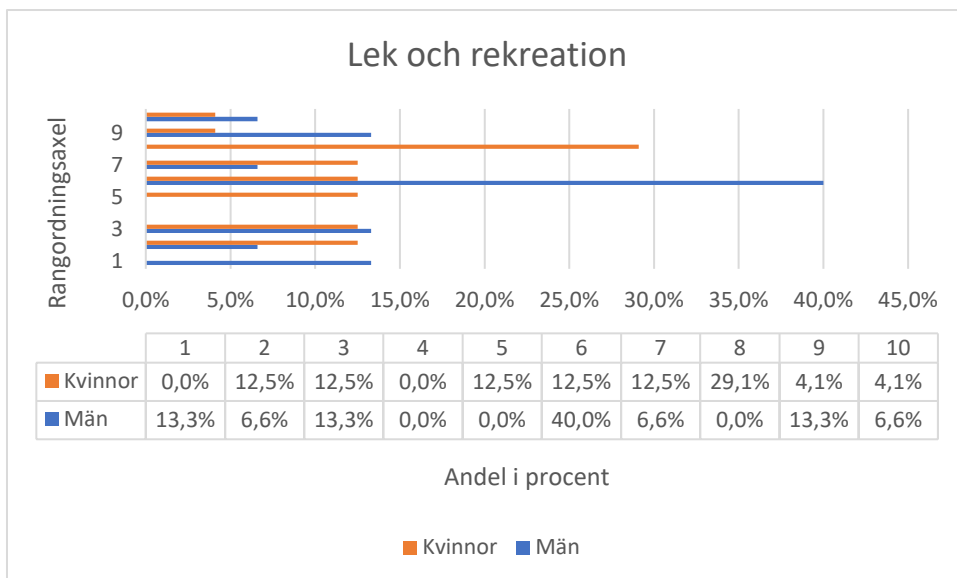
Tabell 5

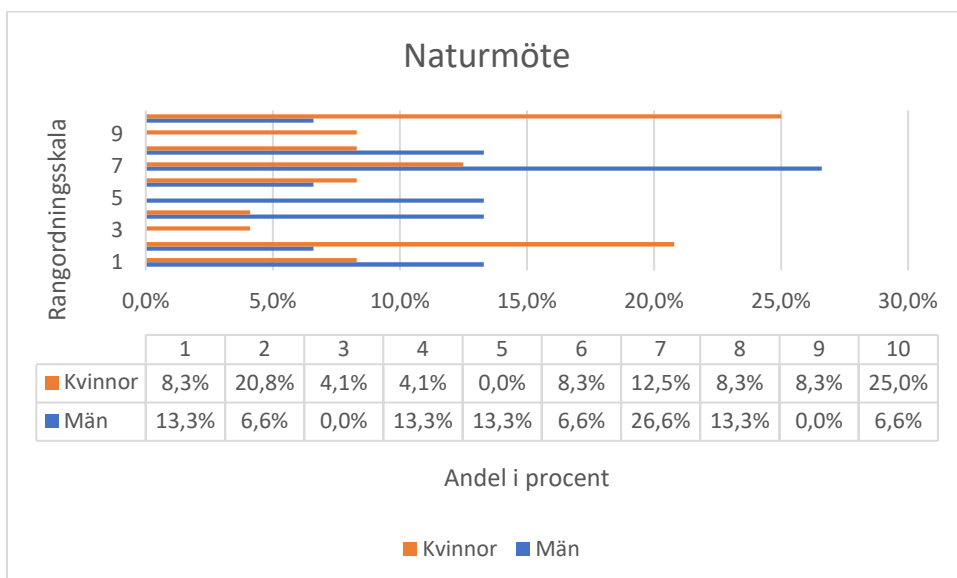
Tabell 6

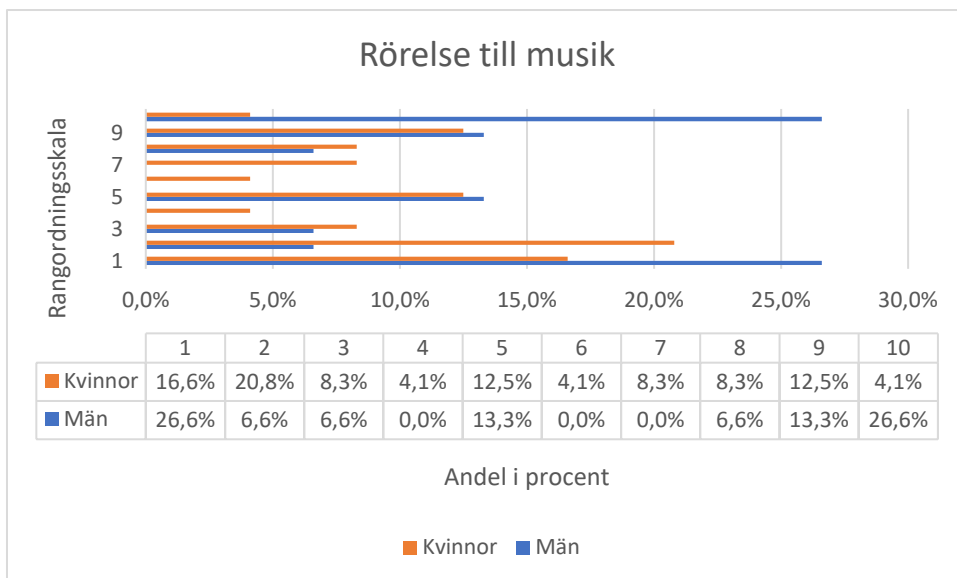
Tabell 7

Tabell 8

Tabell 9

Tabell 10

